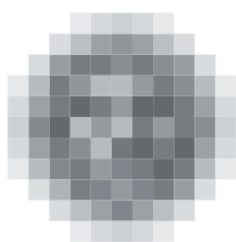

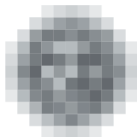
Příspěvek na konferenci GDPR 2020

6. října 2020

Mgr. Jiří Kaucký

**úřad pro ochranu
osobních údajů**
the office for personal
data protection

Vážení členové, vážené dámy, vážení pánové,

úvodem mého příspěvku dovoluji, abych Vám poděkoval za pozvání na konferenci, která pro mne bude ve vztahu k úkolům, které mi byly svěřeny, nepochybně nesmírně obohacující.

Pokud tato konference přispěje ke zvýšení obecného povědomí o nutnosti chránit soukromí, a tedy i osobní údaje občanů, nebyla náročná práce pořadatelů a účast Vás všech, vůbec marná a mohu přislíbit, že náš Úřad bude vždy s plným nasazením podporovat konference, které mohou přispět jednak k výměně zkušeností profesionálů, jednak k osvětě ve vztahu k potřebě ochrany soukromí, s plným nasazením podporovat.

Je nevděčnou rolí nově ustaveného vedoucího jakéhokoliv úřadu veřejně vystupovat v prvních týdnech po svém jmenování. Očekává se od něj buď, že se bude vyjadřovat k dřívější činnosti Úřadu, na niž se nepodílel, anebo že bude prezentovat záměry, s nimiž se ještě ani samotný Úřad nestihl seznámit. Ani jedno nemůže poctivě zastat.

1. Úvod

K řízení Úřadu přicházím zvenku, a tím nemyslím prostředí mimo Úřad, ale prostředí mimo činnost zaměřenou primárně na zpracování osobních údajů. Tato skutečnost mi, věřím, pomůže přinést činnosti Úřadu novou dynamiku. Vnímám totiž nezávislý Úřad pro ochranu osobních údajů jako velmi důležitou **součást ústavního systému brzd a protivah** proti možné dominanci vládní většiny a z toho vyplývajícího rizika nadměrné ingerence do základních lidských práv a svobod. Nelze přehlédnout, že celý **koncept základních práv byl vytvořen jako ochrana jednotlivce před zvláštní státní mocí**. Úřad byl proto, domnívám se, zřízen jako nezávislá, ve své podstatě ústavní instituce; jako ochránce jednotlivců, kteří jsou nositeli základních práv.

V letošním roce Úřad oslavil 20 let své existence. Nastala tedy nesporně vhodná doba ohlédnout se zpět, vzít si z vývoje Úřadu to dobré a zároveň přinést nové impulsy. Jak jsem naznačil, nejsem to já, kdo by si nárokoval dvě poslední dekády ochrany osobních údajů hodnotit, nýbrž jste to Vy, profesionálové v oboru. Pro mě představuje Váš názor na ochranu osobních údajů v České republice, a tedy i na činnost Úřadu, důležitou zpětnou vazbu.

Čemu se věnovat mohu a chci je současnost a budoucnost Úřadu. Mým cílem je návrat k původnímu poslání Úřadu, tedy k podstatě regulace nakládání s osobními údaji. Je třeba mít stále na zřeteli, že **informace jsou moc**. Právní regulace nakládání s osobními údaji není samoučelná. Důvod primárně není „v ochraně pro ochranu“, ale v tom, že skrze **osobní údaje chráníme soukromí občanů a tím i jejich důstojnost**. Hrozbami jsou typicky nekalé praktiky jiných soukromých osob, a jak se ukazuje nejen v souvislosti s pandemií koronaviru, především **nadměrné zásahy státu do naší svobody**.

Pokud hovořím v kategoriích základních ústavních hodnot a svobod, nechci vytvářet atmosféru bezprostředního nebezpečí, které by mělo v České republice osobním údajům a soukromí občanů hrozit, a už vůbec ne dovolávat se drakonických dozorových opatření ze strany Úřadu. Na druhé straně vidím jako nezbytné, aby Úřad byl hlasem volajícího na poušti tam, kde se – třeba i v jinak nanejvýš ušlechtilé snaze boje proti nebezpečnému koronaviru – své svobody s lehkostí vzdáváme, anebo, což je možná ještě horší, si její omezování ani neuvědomujeme. Chránit soukromí a tím i svobodu občanů může Úřad dvojitým způsobem.: jednak incidentně v rámci svých tradičních pravomocí, jednak svou aktivní účastí na legislativním procesu dle

§ 54 odst. 3 písm. c) zákona o zpracování osobních údajů.¹ Vzhledem ke své předchozí praxi v legislativě vidím svou roli zejména v této systémové ochraně soukromí.

Mým cílem v praktických otázkách je ale především **nezávislý Úřad, který je partnerem jak veřejného, tak i soukromého sektoru.**

Zejména bych se chtěl zaměřit na partnerství s územní samosprávou. Vztah k obcím a krajům by totiž měl být založen na principu spolupráce, nikoli na konfrontaci. Úřad by měl především obcím a jejich pověřencům pomáhat nastavit procesy tak, aby plnili své velmi potřebné úkoly způsobem, který bude respektovat soukromí jejich občanů.

Ani v případě **podnikatelského sektoru** se nezdřáhám hovořit o partnerství. I zde by měla být na prvním místě metodika a přísně dozorové kompetence by měl používat Úřad výlučně jako ultima ratio. Měli bychom důsledně vycházet ze zásady subsidiarity trestní represe a preferovaným výsledkem má být náprava závadného stavu, nikoliv potrestání. A to i přesto, že se zde Úřad bez svých dozorových kompetencí, zejména vůči velkým korporacím, pro které je shromažďování enormního množství dat často velmi podstatným zdrojem zisku, neobejde. Mým dosavadním dojmem z praktické činnosti je, že běžní podnikatelé se často snaží pochybení obratem napravit, respektive vykazují přinejmenším dobrou vůli. Jisté rezervy tak vidím spíše v praktických znalostech principů ochrany osobních údajů. Na druhou stranu tam, kde je to nezbytné, bude Úřad své kompetence realizovat velmi důrazně tak, aby zjednal autoritu nikoli sobě, ale ochraně soukromí a osobních údajů občanů.

Tím si dovoluji uzavřít úvodní seznámení s tím, jaké hlavní cíle jsem si pro své působení v čele Úřadu vytkl, a nyní mi, prosím, dovoďte, abych se již věnoval konkrétním otázkám.

2. Současnost Úřadu – statistika

Jako v každé oblasti lidské činnosti naráží vize a očekávání vkládané do institucí na jejich praktické možnosti. V případě Úřadu tomu je nejinak, počet a rychlost zodpovězených dotazů a vykonaných kontrol jsou přímo úměrné počtu systemizovaných míst a tím i počtu erudovaných specialistů, kterými Úřad disponuje.

Statisticky nejvyšší hodnoty vykazuje konzultační a stížnostní činnost Úřadu. Všechny odpovědi na dotazy, které mohou zajímat a zajímají širší okruh správců, Úřad průběžně zveřejňuje na svých webových stránkách. Přibližně 3 procenta všech dotazů, s nimiž se na Úřad v letošním roce obrací nejen správci a subjekty údajů, ale také pověřenci pro ochranu osobních údajů, a to i z řad Vašich členů, se týkaly pandemie COVID-19.

Za první tři čtvrtletí letošního roku Úřad obdržel 1272 stížností a 474 podnětů. Zhruba stejně jako stížností bylo písemných dotazů.

Zahájeno bylo 34 správních řízení pro podezření z porušení některých povinností podle obecného nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) a zákona č. 110/2019 Sb.; ve 2 případech bylo uloženo napomenutí a ve 3 bylo upuštěno od potrestání: v jednom případě se jednalo o veřejnou univerzitu, ve 2 případech o statutární město. Souhrnná výše pokut za porušení GDPR činí 1 643 000,- Kč.

---

¹ „...i bez žádosti poskytuje Parlamentu vyjádření k návrhu právního předpisu, který upravuje zpracování osobních údajů,“

Další 3 správní řízení se týkala porušení § 61 zákona o zpracování osobních údajů, který umožňuje sankcionovat zveřejnění osobních údajů zakázané jiným právním předpisem. Typicky se jedná vyjádření osobních údajů v průběhu trestního řízení.

Podle zákona o některých službách informační společnosti, který zapovídá rozesílání tzv. nevyžádaných obchodních sdělení, bylo ukončeno 13 řízení a uloženy pokuty ve výši 7 447 000,- Kč. Byla mezi nimi i zatím absolutně nejvyšší pokuta za takové porušení, kdy Úřad uložil společnosti, zabývající se prodejem ojetých automobilů, sankci ve výši 6 milionů korun za opakovaná nevyžádaná rozesílání obchodních sdělení. Rozhodnutí, proti kterému byl podán rozklad, potvrdila koncem srpna ještě bývalá předsedkyně Úřadu Ivana Janů. Tato uložená pokuta byla plně uhrazena.

3. GDPR

Objektivním faktem je, že teprve dvouletá účinnost GDPR se v rozhodovací činnosti Úřadu, a především v judikatuře správních soudů, projevuje se zpožděním. Soudy dosud řeší případy z doby účinnosti zákona č. 101/2000 Sb., a spolehlivá **judikatura k GDPR dosud neexistuje**.

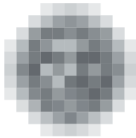
Obecné nařízení (GDPR) je živým instrumentem, jehož funkčnost je neustále vyhodnocována. Typickým tématem vyhodnocování je oznamování zjištěných případů porušení zabezpečení podle článku 33 GDPR. Kritizována byla jak byrokracie, tak oznamování bagatelních porušení bez zjevného rizika pro práva a svobody dotčených subjektů údajů. Oznamování bagatelních incidentů je setrvalou praxí i v České republice. Část oznámení se dokonce ani nevztahuje ke zpracování osobních údajů. Na druhé straně i Úřadu byly mezi 215 případy oznámeny úspěšné hackerské útoky na nemocnice a školy.

V kontextu epidemie COVID-19, která podnítila celou řadu nových zpracování, z nichž některá jsou předmětem i této konference, bych rád krátce zmínil institut **posouzení vlivu na ochranu osobních údajů**, který je často zmiňován i mimo odbornou veřejnost, a to téměř výhradně pod anglickou zkratkou DPIA. Je to nesporně významný institut ochrany osobních údajů podle GDPR a svého druhu také pojistka v konceptu záměrné a standardní ochrany.

Byl jsem nicméně informován, že Úřad do dnešního dne neobdržel žádnou žádost o předchozí konzultaci podle článku 36 obecného nařízení (GDPR). Správci i pověřenci pro ochranu osobních údajů mají zájem výhradně o nezávazné konzultace nebo „předkonzultace“. Kromě toho, žádné z posouzení vlivu podle článku 35, s nímž měl Úřad možnost se seznámit, nesplňovalo beze zbytku požadavky vyplývající z článku 35 odst. 1. Společným charakteristickým rysem těchto posouzení je podceňování, nebo úplné opomíjení důsledků pro práva a svobody subjektů údajů dotčených zamýšleným zpracováním provázené absolutizací technicko-organizačních opatření k zabezpečení ochrany osobních údajů. Častá je rovněž neznalost tradiční „evropské“ definice osobního údaje a používání definice podle norem ISO.

4. COVID-19

Již zmíněná epidemie COVID-19 výrazně ovlivnila i obsah a frekvenci odborných výstupů Úřadu. Považuji přinejmenším za nutné vysvětlit dosavadní zdrženlivý postoj Úřadu ke zpracování osobních údajů skrze aplikaci eRouška. Tento přístup je nutně předznamenán poznatky z období od března do května tohoto roku, kdy Úřad z vlastní iniciativy začal shromažďovat informace o projektu Chytré karantény na základě veřejných zdrojů, a to především v souvislosti s mimořádným opatřením ministerstva zdravotnictví ve věci trasování s využitím lokalizačních dat od mobilních operátorů. K žádosti tehdejší předsedkyně Úřadu tehdejší ministr

zdravotnictví zaslal několik sad informací k Chytré karanténě a trasování, posléze i k aplikaci eRouška. Pro celkový nedostatek podkladů, které, nutno zdůraznit, vznikaly průběžně, se nepodařilo rozptýlit nejasnosti nad zamýšlenými principy zpracování osobních údajů a sběr podkladů byl 30. dubna 2020 ukončen alespoň systémovým požadavkem Úřadu na přijetí dostatečného právního základu, neboť zákon o ochraně veřejného zdraví tuto činnost ministerstva zdravotnictví nepředvídá. Úřad tak nemá k dispozici nezbytnou dokumentaci k eRoušce 1.0, tím méně k eRoušce 2.0, která byla v mezidobí spuštěna, a aplikace určená pro takto citlivé zpracování zvláštních kategorií údajů – z funkčního pohledu údajů o zdravotním stavu – nadále patrně nemá jednoznačný zákonný podklad. Tím ale nechci nijak předjímat další dozorové kroky Úřadu.

5. Namátkový výběr rozkladových závěrů

Jedním z témat, které Úřad aktuálně řeší, je problematika opakovaného zveřejňování již jednou legálně, a to orgány státní moci, zveřejněných osobních údajů. Mám tím na mysli obsáhlé datové sady exportované z veřejných rejstříků. V této množině osobních údajů je třeba pamatovat na podmnožinu tzv. otevřených dat, jejichž výčet je taxativně (byť fakticky s jistými výkladovými problémy) stanoven v nařízení vlády (č. 425/2016 Sb.). Nutno dodat, že GDPR již neobsahuje někdejší ustanovení § 5 odst. 2 písm. d) zákona č. 101/2000 Sb., podle něhož bylo v zásadě možno dále zpracovávat oprávněně zveřejněné osobní údaje. Kontrolní a rozhodovací praxe Úřadu v současnosti principiálně odmítá opětovnou plošnou republikaci osobních údajů (tzv. **překlápění veřejných rejstříků**). Hovořím-li o *překlápění*, mám zde na mysli modelovou praxi, kdy celá dostupná databáze je v zásadě naklonována a zisk je začasťe generován z umístěných internetových reklam. Osobní údaje při takové praxi slouží v zásadě jako lákadlo pro návštěvníky internetových stránek ve stylu čím více osobních údajů (a tím více vyhledávacích odkazů), tím více kliků.

Mediální odezvu měl i přístup Úřadu k otázce uchovávání a **zveřejňování údajů o účastnících soudních řízení** a s tím provázané zveřejňování – původně anonymizovaných – soudních rozhodnutí. Uchování a propojování informací ze dvou justičních zdrojů bylo zdůvodňováno nastolením řádné kontroly veřejnosti nad činností soudů. Je sice samozřejmé, že ústavní pořádek klade nároky na transparentnost výkonu soudní moci, avšak nelze nalézt oporu pro závěr, že právě zveřejňování a uchovávání osobních údajů účastníků řízení je provedením ústavněprávního požadavku na veřejnost jednání před soudem. Pro plošné uchovávání a zveřejňování osobních údajů ze soudních řízení Úřad nenalezl legální základ. Nutno zdůraznit, že samotná praxe sestavování databází soudních rozhodnutí sloužících k analýze rozhodovací činnosti a přispívajících k veřejné kontrole soudní moci, nebyla jakkoliv zpochybněna.

S uvedeným souvisí i obecnější problematika tzv. **balančního testu**, jež je předvídán v čl. 6 odst. 1 písm. f) GDPR, kdy lze vystopovat zjevnou snahu správců nadhodnocovat svoje zájmy nad zájmy subjektů údajů. Úřad odmítá uznat balanční test, v němž je z jedné strany pečlivě popsán zájem správce na předmětném zpracování, přičemž tento zájem má často ryze komerční povahu a z druhé strany je stručně konstatováno, že subjektu údajů žádná rizika nevznikají, případně je dokonce ze zpracování vyvozován vůči subjektu údajů výhradně pozitivní přínos.

Stejně tak je nutno zmínit i problematiku vyjádření **souhlasu** ze strany subjektu údajů, kdy se mnohdy jeví jako problematické, zda předmětný úkon byl učiněn svobodně. Dále z klausule souhlasu často fakticky nelze jednoznačně vyvodit, k jakému účelu je tento poskytován. Nadto správci bývají často překvapeni zjištěním, že subjekt údajů může svůj souhlas kdykoli odvolat.

6. Evropské otázky

Nemohu pominout zmínku o evropské dimenzi činnosti Úřadu, a to přinejmenším v rovině zapojení Úřadu do mechanismu spolupráce a jednotnosti vytvořeného obecným nařízením (GDPR). Kromě toho, že se Evropský sbor pro ochranu osobních údajů v letošním roce extenzivním způsobem zabýval dopady opatření proti epidemii COVID-19 do sféry ochrany osobních údajů, zpracoval i několik obecnějších dokumentů. Zmíním na tomto místě zpracování osobních údajů prostřednictvím videokamer, institut souhlasu subjektů údajů či targetování uživatelů sociálních médií (zacilování na uživatele sociálních médií).

V evropském okénku nemohu nezmínit důsledky nedávného rozsudku Soudního dvora EU – tzv. Schrems II, který anuloval Štít soukromí (Privacy Shield), uplatňovaný pro předávání osobních údajů z EU do USA, a který vyvolal řadu otázek ohledně dalších instrumentů předávání dat do třetích zemí (jedná se zejména o instrument standardních smluvních doložek). Standardní smluvní doložky Soudní dvůr svým rozsudkem nezrušil, jejich použití však podmiňuje testem přiměřenosti přijatých opatření v závislosti na okolnostech předání a zemi dovozce údajů.

Úřad zaujal pragmatický postoj, dle kterého by měl každý správce předávající osobní údaje zpracovateli do USA individuálně řešit konkrétní dopady uvedeného rozsudku SDEU a navrhnout řešení (např. uložení dat včetně metadat pouze na území EU, šifrování bez zadních vrátek apod.). Přitom by neměl zapomenout na zásadu transparentnosti a informovat subjekt údajů o konkrétních opatřeních a postupech, komu a do jakých zemí jsou údaje zpřístupňovány či předány, za jakých podmínek a jak jsou jeho údaje chráněny.

7. Agenda svobodného přístupu k informacím

Vedle tématu ochrany osobních údajů nemohu nezmínit problematiku, která počínaje letošním rokem začala Úřad zatěžovat prakticky srovnatelně: je jím rozšíření kompetence Úřadu o agendu svobodného přístupu k informacím.

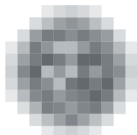
Novelou zákona č. 106/1999 Sb. byla zakotvena pravomoc Úřadu vést správní řízení zejména v těchto agendách:

1. Přezkumné řízení, v němž jde o posuzování podnětů k přezkumu rozhodnutí odvolacího orgánu;
2. Odvolání proti rozhodnutí povinného subjektu v případech, kdy nelze nadřízený orgán určit postupem dle § 178 správního řádu;
3. Stížnosti proti postupu povinného subjektu při vyřizování žádostí o informace v případech, kdy nelze nadřízený orgán určit postupem dle § 178 správního řádu;
4. Opatření proti nečinnosti nadřízeného orgánu, což znamená možnost Úřadu přikázat dotčenému orgánu řádný postup.

Od 2. ledna do konce září 2020 vyřídil odbor práva na informace celkem 383 ze 410 podání. Z tohoto počtu se jednalo o

- 165 podání dle § 16b, která směřují k opatření proti nečinnosti a přezkumným řízením a
- 245 podání dle § 16 a § 16a, což jsou odvolání a stížnosti.

Při velice úsporném personálním zajištění, kterého se Úřadu s novou agendou dostalo, konkrétně v 9 státních zaměstnancích, přičemž 5 musel Úřad vyšetřit na úkor jiných činností, se daří zajišťovat agendu zásadně v zákonných lhůtách. K 30. září 2020 byla 4 rozhodnutí Úřadu napadena žalobou ve správním soudnictví, resp. v jednom případě byla podána žaloba proti nečinnosti Úřadu (nutno zdůraznit, že spis byl

Úřadu postoupen povinným subjektem až po podání žaloby); dále byla k Nejvyššímu správnímu soudu podána jedním ústředním správním úřadem jedna žaloba v rámci negativního kompetenčního sporu.

Lze však očekávat, že rozsah působnosti Úřadu v této agendě bude ještě politicky diskutován, neboť svěřeni předmětné agendy do působnosti Úřadu poslaneckou iniciativou se může jevit jako překotné a některé parametry zákona bude třeba ještě korigovat (postavení odvolacího orgánu vůči Ústavnímu soudu, Nejvyššímu soudu, Nejvyššímu správnímu soudu, kancelářím komor Parlamentu, Kanceláři prezidenta republiky, Kanceláři veřejného ochránce práv, zpravodajským službám aj.).

8. Závěr

Je mi líto, že pro nutné pracovní úkoly nebudu moci být účasten celého Vašeho jednání, ale mám to potěšení sdělit Vám, že místopředseda Úřadu, pan Mgr. Josef Prokeš, se uvolil celého jednání aktivně účastnit a v případě potřeby je připraven se i zapojit do diskuse.

Vážené dámy, vážení pánové, dovoluji závěrem ještě jednou poděkovat pořadatelům za pozvání na Konferenci GDPR 2020, popřál této velmi potřebné konferenci mnoho zdu, a Vám i Vaším blízkým pevné zdraví a vyslovil přání, abychom se příště sešli již v obvyklých podmínkách.

Děkuji za pozornost.